

"Olaylar"ın AMEA Nizami Gencevi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Ədəbi tənqid şöbəsinin aparıcı elmi işçisi fil.f.d., dosent Elnarə Qarağözovanın moderatörlüğü ilə "Ədəbiyyat söhbətləri" adlı yeni layihəsinin növbəti qonağı şair, yazıçı, tərcüməçi Zahid Sarıtorpaqdır.

xxx

E.Q. - Zahid müəllim, sizə ilk sualım belə olacaq: Zahid Sarıtorpaq-şair, nasir, tərcüməçi. Bu təqdimatlardan hansı Sizə daha doğmadır. Yaradıcılığınızın hansı sferası sizin daxildir?

"Ədəbiyyat söhbətləri"

bayramında qətl". Bu əsər heç yerdə çap olunmayıb. "Əlifba bayramında qətl" romanını 2013-cü ildə Milli Kitab Müsəbiqəsinə elektron variantda göndərmişdim. Roman yer tutmasa da 245 əsərin içərisindən seçilərək ilk onluğa düşdü. Müsəbiqənin 19 nəfərdən ibarət münşifləri çox görkəmli adamlar idi. Bu müsəbiqədən sonra ruhlardım və növbəti romanımı - "Dərdin sarı çəpkəni" əsərini yazdım. Bu günə qədər altı roman, bir povest yazmışam. Dövlət

seçilmiş əsərləri kitabı, Mixail Prişvinin, Sergey Mixalkovun, Aquna Bartonun yeniyetmələr üçün seçilmiş əsərləri kitabları nəşr olunub. Eləcə də çağdaş Ukrayna şairlərinin əsərlərindən ibarət "Kişi, qadın və çətin" adlı şeirlər kitabı (Salam Sarvan və Mahir Qarayevlə müştərək), Dmitri Çistyakin "Şüşə ulduz" şeirlər kitabı (Salam Sarvanla müştərək), eləcə də Höte, Valter Skott, Ceyms Coys, Marsel Prust, Ejen İonesko, Con Steynbek, Boris Pasternak və bir sıra

qəribə bir romandır və mən özüm də bu romanı çox sevirem. Əsərdə çox ciddi həyatı problemlər var. Bizim cəmiyyətin qarşılaşdığı çox gərgin, çətin həyat şəraiti ilə bağlı olan problemlər var bu romanda. Əsərdə bahs edilən dövr keçid dövrü idi: 90-cı illər, I Qarabağ müharibəsi. Əsərdə bütün bunları özündə ehtiva edən bir həyat fonunda yazıcının çəkdiyi əzablardan, yazıçı həyatından bəhs olunur. Çox maraqlıdır ki, o əsəri mən bu günə qədər nəşr etdirməmişəm. İndi isə istəyirəm, üreyimdən bir arzu keçir ki, bu əsərin çapı qalsın

doğan mətnlər ortaya çıxır və bu da mənim nəsrimi bir qədər də axıcı, bir qədər də oxucuya xoş gələn bir hala gətirir. Magik realizm də buradan qaynaqlandı və mən özümdən ixtiyarsız bu cərəyanda əsərlər yaratmağa başladım. İndi də mən əsərlərimi şüur axını texnikası ilə yazıram. Hal-hazırda "Dəmə" adında yarımçıq romanım var. Etiraf edirəm ki, bu vaxta qədər mən belə uzun müddət ərzində roman yazmamışam. Başladığım vaxtdan il yarımından artıq vaxt keçib, amma hələ çox az bir hissə hazırdır. Amma o biri romanlarımı bir il müddətində yazıb bitirmişdim. Bəyaz qeyd etdiyim kimi şeirlərim 80-ci illərdən çap olunmağa başlayıb. Məsələn, 1984-cü ildə "Azərbaycan" jurnalında çap olunan bir balladım var. Oxusanız, elə bil bu gün yazmışam. Sizin poeziyama bağlı dediyiniz bütün məqamlar orada var. Yəni poeziyada izlənen məqamlar heç də magik realizmə aid deyil, özümə də qəribə gələn bir məqamdır - irfana, haradasa sufizmə söykənən məqamlardır. Bu balladadan sonrakı şeirlərim, "Ulduz" jurnalında, "Azərbaycan" jurnalında, "Ədəbiyyat qəzeti"ndə çıxan şeirlərim də elə həmin üslubdadır. Bilmirəm necə belə alınıb. Yaradıcılıq o qədər qəribə, hətta insanın özünə də qəribə gələn bir məfhumdur. Hansısa əsəri yazırsan, amma fikirləşsən də tapa bilmirsin ki, bu əsər necə, niyə məhz belə alındı. Bir şeydə özümü xoşbəxt hesab edirəm ki, kimsə yamsılamıram. Ola bilər ki, klassik əsərlərdən təsirlənmişəm. Ancaq mənim özünəməxsus yazı mənim özümün olduğu tədqiqat aparanda əsərlərimizdə ilk öncə magik realizmin elementlərini gördüm və vurğuladım. Fikirimcə, ədəbiyyatımızda hal-hazırda bu cərəyanı ən yaxşı təmsil edən və təmsil edə biləcək yazarlardan biri məhz sizsiniz. Amma mənim soruşmaq istədiyim özəl bir məqam var. Sizin poetik yaradıcılığınız təmənən fərqli bir aspektdir. Poetik yaradıcılığınızda izlənen məqamlar magik realizmlə bağlı deyil. Yaradıcılığınızın bu aspektində daha çox sufizm, neosufizm, irfan elementləri izlənilir. Sanki Sizin nəsr yaradıcılığınızla poetik yaradıcılığınız tam fərqli iki xəttədir. Siz də bu məqamda mənimlə razısınız?

"Nə qədər güclü olsa da insan ruhunun çirpintisini texnologiya verə bilməz"

Zahid Qaratorpaq: "Telefon, internet bütün insanları necə cəlb edib, aludə edibse insanları ədəbiyyatla maraqlana bilmirlər"

dünyanızı daha dəqiq ifadə edə bilir?

Z.S. - Elnarə xanım, mənim ədəbiyyatıma inqilabçı şeirlər olub. On bir yaşında ilk şeirim Şamaxının "Yeni Şirvan" qəzetində çap olunub. Ancaq çox qəribədir ki, ilk şeirlər kitabım 52 yaşında çapdan çıxdı. Bizim ədəbi nəsil "80-cilər ədəbi nəsl" adlanır. Həmin dövrdə biz müntəzəm olaraq ədəbi orqanlarda çap olunurduq. Haqqımızda yazırdılar, şeirlərimiz "Ulduz" jurnalında, "Azərbaycan" jurnalında işıq üzü görürdü. Mən həmin dövrdə özümü məhz şair kimi hiss edirdim. Ancaq 80-ci illərdə nəsr formasında heç janrı da məlum olmayan "İlan tüpürçəyi" adlı kiçik bir yazı yazdım. Essevəri bir əsər idi. Həmin əsər 1990-cı ildə "Ulduz" jurnalının birinci nömrəsində çap olundu. O yazı ilə mənim yaradıcılığında bir dəyişiklik yarandı. Nəsrə keçməyə daxilimdə nə isə bir ehtiyac var idi və bu mütləq reallaşmalı idi. İlk romanımı 2011-2012-ci illərdə yazdım: "Əlifba

Tərcümə Mərkəzində işlədiyim dövrdə tərcümələrlə ardıcıl məşğul olmağa başladım. Dövlət Tərcümə Mərkəzində işləməyə başlamazdan əvvəl, 90-cı illərdə də tərcümə ilə məşğul olurdum. Həmin dövrdə B. Pasternakdan, digər tanınmış yazıçı və şairlərin yaradıcılığında tərcümələrim çap olunub. Artur Rembonun şeirlər toplusu, Fransua Moriakin seçilmiş əsərləri ("Keçmiş zamanların yeniyetməsi", "Sevgi səhrası" romanları) kitabı, Nikolay Qoqolun "Şinəl", Lev Tolstoyun "İvan İliçin ölümlü", "İnsanı yaşadan nədir?", "Saxta kupon" kitabları, Fyodor Dostoyevskinin "Gülməli adamın yuxusu" kitabı, "Bobok", "Milad yolkasındakı oğlan" hekayələri, "Ölü evdən qeydlər" povesti, Anton Çexovun "6 nömrəli palata" kitabı və həmin əsərin müəllifi haqqında görkəmli rus rəssamı Konstantin Korovin yazdığı xatirələri, Yuri Trifonovun seçilmiş əsərləri ("Qoca" romanı və hekayələr) kitabı, Vsevolod Meyerholdun

başqa dahilərin əsərləri mənim tərcüməmdə çap olunub. Ən önəmlisi isə Con Miltonun dünya seviyyəli "İltilmiş cənnət", "Qaytarılmış cənnət" epopeyalarını, Aleksandr Soljenitsinin SSRİ-nin iç üzünü açan üç cildlik "QULAQ Arxipelağı" əsərini azərbaycan dilinə tərcümə etmişəm.

E.Q. - Sizin cavabınızdan belə başa düşdüm ki, bu üç istiqamət arasında Sizə ən doğma olan sfera nəsidir. Yaradıcılığa şeirlə başlasanız da nəsr sizi özəlliklə cəlb edib. Qeyd etdiniz ki, müsəbiqədə onluğa düşən əsərlərdən biri olsa da "Əlifba bayramında qətl" romanınız heç vaxt çap olunmayıb. Niyə? Bu məqam mənim üçün çox maraqlıdır. "Əlifba bayramında qətl" romanından sonrakı əsərlərinizin hamısı çap olunub, yalnız bu roman kənarında qalıb. Siz özünüz bu əsəri çap etdirmək istəmirsiniz, yoxsa bu həmin romanın özünəməxsus qəribə təleyidir ki, ona çap sırası gəlmir?

Z.S. - Çox maraqlı sualdır. Əlbəttə bu əsərin öz təleyidir. Dəfələrlə çap etdirmək istəmişəm, nədənsə alınmayıb. Bilmirəm bu menden qaynaqlanıb, yoxsa siz dediyiniz kimi romanın öz təleyidir. Bu məqamın özündə bir qədər qəribəlik var. "Əlifba bayramında qətl" romanının yazı prinsipi də o biri əsərlərimin heç birinə bənzəmir. Bu romanda belə də əlifbamızda olan 8-10 hərflə bağlı mətnlər var. Məsələn, əsərin bir qisminde sözlər ancaq "D" hərfləri ilə başlayır. Digər bir qisminde ancaq "K" hərfləri ilə başlayır. Yaxud ancaq "A" hərfləri ilə başlayan hissə var. "Əlifba bayramında qətl" çox

məndən sonraya. Nə vaxtsa desinlər ki, Zahid Sarıtorpağın da nəşr olunmamış bir əsəri qalıb, nəsr edək görək necə əsərdir, nədən danışır. Siz mənim romanları haqqında da məqalə yazmışınız, mənim yaradıcılığım ilə bağlı maraqlı qənaətləriniz var. Amma "Əlifba bayramında qətl" romanı tam fərqli bir əsərdir.

E.Q. - Mən Sizin romanlarınızla bağlı tədqiqat aparanda əsərlərimizdə ilk öncə magik realizmin elementlərini gördüm və vurğuladım. Fikirimcə, ədəbiyyatımızda hal-hazırda bu cərəyanı ən yaxşı təmsil edən və təmsil edə biləcək yazarlardan biri məhz sizsiniz. Amma mənim soruşmaq istədiyim özəl bir məqam var. Sizin poetik yaradıcılığınız təmənən fərqli bir aspektdir. Poetik yaradıcılığınızda izlənen məqamlar magik realizmlə bağlı deyil. Yaradıcılığınızın bu aspektində daha çox sufizm, neosufizm, irfan elementləri izlənilir. Sanki Sizin nəsr yaradıcılığınızla poetik yaradıcılığınız tam fərqli iki xəttədir. Siz də bu məqamda mənimlə razısınız?

Z.S. - Doğrudur. Mənim nəsr yaradıcılığım magik realizm cərəyanının nümunələrindədir. Mən Moskvada M.Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunda oxumuşam. Bizə həmin dövrdə tədris edilən fənlərin içində "potok soznanie" - şüur axını deyilən bir üsuldan bəhs edən fənn var idi. Mənim nəsrim məhz həmin o şüur axınına əsaslanır və buna görə də mən nəsr əsərlərimi qələmə alanda heç vaxt öncədən plan qurmamışam. Bu zaman ancaq şüur axını ilə yaranan, ardıcılığı bir-birindən

E.Q. - Zahid müəllim, sizin şeirlər kitablarınızın adı: "Üfürülmüş çirağın ruhu" və "Tək işığın hələsi". Kitabların adına da, içindəki şeirlərə də baxanda həmin o sufilik, irfanla bağlı məqamlar önə çıxır və bu önə çıxan məqam məhz Şərq ruhudur. Sizin nəsrinizdə də Şərq ruhu var. Amma nəsrinizdə Qərb və Şərq elementləri qarışmış. Siz dediyiniz o şüur seli poeziyanızda özünü başqa cür göstərir. Sizin poeziyanızdakı şüur seli məna elə gəlir ki, genetik yaddaşdan süzülür. Sizə də elə gəlirmi? Bu məqam sizin Şamaxı köklərinizdən, genlərinizdən gəlir. Bəlkə poeziyanızda titrəyən həmin o "üfürülmüş çirağın", yeni məhz Nəsimini ruhudur. Və bu ruh sizin təmsilinizdə "tək işığın hələsi" kimi bu dövrdə də yaşayır. Siz necə düşünürsünüz?

ardı seh: 19

evveli səh:17

Z.S. - Dəyər verdiyiniz üçün çox sağ olun Elnarə xanım. Bəli, ola bilər ki genetikdir. Mən də həmin torpağın yetirməsiyəm. Onların doğulub-yaşadığı yerlər bizim təriflərdə olub, ulularımız eyni qəbiristanlıqda uyuyur. Nesiminin qardaşının da, S.Ə. Şirvaninin də, Pir Məhəmməd Seyid Əlinin də, mənim nəslimin də qəbrləri eyni məkəndədir. Şamaxı özünü bilir-siniz ki, yaradıcı insanlar məkani olub, böyük dahilər yetişdirdi. Onların yetişdiyi torpaqda nəfəs almağın özü mənə azdan-çoxdan nəşə veribse, şeir, nəsr yazmağıma səbəb olubsa, nə xoş mənim halıma! Müsahibələrimin birində də demişəm ki, Məhəmməd Hadi mənə ana tərəfdən qohumdur, M. Ə. Sabir isə ata tərəfdən. Siz düz deyirsiniz. Ola bilər genetikdən gəlmə məqamlardır bunlar. "Üfürülmüş çirağın ruhu" və "Tək işığın haləsi" məsələsində çox maraqlı sual qoydunuz ortaliqə. Heç o bərədə özüm də düşünməmişdim. Bunları mən sadəcə şeirlərimin adından, mənasından götürüb kitabın sərfövhesi kimi vermişdim. Sufizmin, İrfanın banilərini doğulub yaşadığı o torpağın ab-havasındandır o şeirlər, o torpağın insanların çəkdiyi nəfəsəndir, udduğu havadandır. Bu məqamlar mənim özümə də qəribə gəlir. Bu necə oldu axı? Bu "necə oldu?" sualına bir ömür boyu cavab tapa bilmirəm.

E.Q. - Zahir müəllim, sizin nəsr əsərlərinizin magik realizmlə əlaqəsini bayaq vurğuladım. Bir müsahibə çərçivəsində əlbəttə ki, onların təhlilini vermək, araşdırmaq çətindir. Sizin yaradıcılıqla bağlı məqalədə bu məqamları araşdırmışam, amma mənə elə gəlir ki, hələ açılmalı olan çox qatlar var. İnşallah bir daha sizin yaradıcılığınıza qayıdacağam. Mənə maraqlı gələn məqam Sizin nəsr əsərlərinizdə daha çox diqqətli cəlb edən, təkrarlanan, vurğulanan mistik elementlərdir. İki element çox diqqətli cəlb edir: rəng məsələsi, bir də quşlar. Rənglər və quşlar həm poetik, həm də nəsr əsərlərinizdə var. Niyə əsərlərinizdə bu elementlər bu qədər aktivdir?

Z.S. - Rəng məsələsi və quşlar söhbəti mənim nəsrimdən qırmızı xətt kimi keçir. Bunlar daxili sıxıntıların əlamətləridir. Özümün itiyarsız olan, bayaq da qeyd etdiyim kimi şüur axını ilə bağlı olan məqamlardır. Ola bilər ki, bunların ruhu anlaşımları var və istər-istəməz magik realizmdə özünü bürünə verir. Xüsusilə "Dərdin sarı çəpkəni"ndə rənglər məsələsi çox ciddi məqamdır.

E.Q. - Zahir müəllim, Sizin bütün nəsr əsərləriniz - "Əlifba bayramında qətl", "Dərdin sarı çəpkəni", "Kül", "Qarğa marşrutu", "Quşların İltiharına ağlayın", "Köhnə mücrüyə ələg-lyə", "Qiyamət Qaziləri" romanlarınız və "Qaranquş səsi sevgili" povestiniz özünəməxsus və fərqlidir. Əlbəttə, onları birləşdirən məqamlar da var. Amma hər biri tam fərqli əsərdir. Mənim fikrimcə nəsr əsərləriniz üçün "Qarğa marşrutu" özəldir. Dig-

ərlerini sanki bir silsilə halında birləşdirmək, ümumi xətt tapmaq mümkündür. Amma fikrimcə, "Qarğa marşrutu" tam fərqli əsərdir. Bəlkə qəhrəmana görədir, bəlkə sizin ifadə etmək istədiyiniz həmin o ruh halına görədir. Siz necə fikirləşirsiniz? Hansısa əsərinizi digərlərindən

E.Q. - Siz həm də tərcüməçisiz. Mənim üçün burada çox maraqlı bir məqam var. Mənə elə gəlir ki, bədii yaradıcılıqla məşğul olan şəxslərin tərcümə ilə məşğul olması daha çətin, daha mürəkkəb prosesdir. Tərcümə zamanı yazıçı, şair öz spesifik yaradıcı yönünü kənara

da ədəbiyyat vasitəsilə oxucularınıza nə demək istəyirsiniz? Z.O. - Tərcümə işlərində də, digər məsələlərdə də özüm üçün elə bir məqam yaratmışdım ki, sanki mənəvi dünyamın üzünə zireh geyindikdən sonra dünyəvi işlə məşğul olurdum. Yeni o mənada ki, mənim daxili mənimə

beynimə yeridi və elə həmin dövrdən televiziya baxmıram, lazım olan məlumatı internetdən əldə edirəm. Oxuculara da onu demək istəyirəm ki, gec-tez kitablara qayıdacaqlar. Xarici ölkələrdə kitablara münasibətdə çox ciddi dönüş var. Bu telefon, internet bütün insanları necə cəlb edib,

"Nə qədər güclü olsa da insan ruhunun çirpintisini texnologiya verə bilməz"

Zahid Qaratorpaq: "Telefon, internet bütün insanları necə cəlb edib, aludə edibse insanlar ədəbiyyatla maraqlana bilmirlər"

fərqləndirirsinizmi?

Z.S. - Her dəfə Sizin suallarınızla mənim üçün ədəbiyyatın bağlı qapıları qismən açılır və mən dərinə nəfəs alıram. Mən özüm də "Qarğa marşrutu" əsərimi çox sevirəm. Oradakı qəhrəmanı yaratmaq bərədə mən uzun illər düşünmüşdüm. Fikirləşirdim amma yazmağa ürok etmirdim. Düşünürdüm ki, nə alına bilər axı bu obrazdan. O xaçapuri satan qəhrəmanım mənim canlı gördüyüm, yaşantılarını hiss etdiyim bir adamdır. Onun obrazını yaratmağı özümə borc bilirdim. "Qarğa marşrutu" haqlıqətən də digər əsərlərimdən çox fərqlidir. Orada da magik realizm var. Ancaq üslub əsəri bir qədər fərqli aspektdə aparır. Əsərlərimin, qəhrəmanlarının ümumiyyətlə hamısı doğmadırlar. Məsələn "Dərdin sarı çəpkəni"ndə Bulud müəllim. Elə bil ki, mən bu adamla birlikdə işləmişəm, qonşu olmuşam, qohum olmuşam, dost olmuşam. Bələ baxıram obrazın halına özüm də fikirləşirəm ki, o kim idi ki obrazını o formada yaradıb ortaliqə çıxardı. Qəribə məqamlardır. Yaradıcılığında bu hissələri yaşamasam mən heç nə yaza bilmərəm. "Kül"də də həmçinin. Bəşəri duyğuları keçirmişəm bu əsəri yazanda. Bütün dünya xalqlarını bir məkana yığmışam, Daun adlı obrazın qarşısına gətirmişəm. Magik realizmin mənə təlqin etdiyi elementlərdir bunlar. "Qiyamət qaziləri"ni mən roman - pritça janrında yazmışam. O romanın yazılış prosesində də çox qəribə yaşantılarım olub. Vaxtilə özüm Xocalıda da, Sırxavənd dərəsində də döyüşlərdə olmuşam. Xocalıya yardım aparanda gəlmişəm o məkənlərə. Əsərdə də məhz o məkənləri verməmişəm. Hətta əsərdə verdim məşinin nömrəsi də realdır. Bu reallıqları əsərdə magik realizmlə vəhdətdə verməmişəm. Mən realist bir əsər yaza bilmərəm. Realizmə ciddi yanaşan bir insanam. Ancaq mən özümü magik realizmə daha gözəl ifadə edə bilmərəm.

qoymalıdır ki, oxucu tərcüməçinin deyil, tərcümə edilən əsərin müəllifinin səsinə eşidə bilsin. Məsələn, Siz Con Miltonun əsərini tərcümə edərkən necə nail oldunuz ki, oxucu o əsərdə Zahir Saritorpağın deyil, məhz Con Miltonun səsinə eşitsin?

Z.S. - Con Miltonun əsərinin tərcüməsi mənim ömrümün iki il yarımını alıb. 17500 misradır. Ən böyüyü "İtirilmiş cənnət"dir. Qaytarılmış cənnət" bir qədər kiçikdir. İkisi bir yerdə 17500 misradır. Əvvəl istədim bu əsəri nəsr kimi tərcümə edim. Mən əsərin rus dilinə nəslə çevrilmiş variantlarını oxumuşdum. Ancaq sonradan öyrəndim ki, XIX əsrdə bu əsəri orijinalda olduğu kimi şeirlə də tərcümə ediblər. Mən əsəri ingilis dilindən sətiri tərcümə etdirdim, şeirlə öz tərcüməm hazır olanda onu rus dilində olan variantla tutuşdurdum, tam uyğun gəldi. "İtirilmiş cənnət", Qaytarılmış cənnət" çox maraqlı əsərdir. Con Milton doğrudan da dahi olub. Mən bayaq qeyd etdim ki, sevmədiyim yazıçı olsa da Aleksandr Soljenitsinin üç cildlik "QULAQ Arxipe-lağı" əsərini də tərcümə etmişəm. A. Soljenitsini mən yazıçı yox, siyasi publisist kimi qəbul edirəm. Bu əsərin müsbət cəhəti odur ki SSRİ-nin iç üzünü, sistemin mahiyyətini açır. Məhz buna görə də Nobeley layiq görülüb. Bəli, tərcümə işi çəlizdür. Gərək tərcümə etdiyini müəllifin ruhunu yaşayasan, ruhunu yaşaya bilməsən tərcümə alınmaz.

E.Q. - Siz tərcümələrinizdə maksimum çalışmışınız ki, həmin müəlliflərin özünəməxsusluğunu saxlayasınız. Və özünüzü Zahir Saritorpaq olaraq o mətndən kənara çəkməmişsiniz. Sonuncu sualım: Zahir Saritorpağın yazıçı kimi missiyası nədir və o hesab edirmi ki, hal-hazırda həmin missiyasını yerinə yetirib? Bu ədəbiyyatın bir qədər kənarda qaldığı, şou-biznesin, şounun, ümumiyyətlə insanların heyətində belə şounun öne keçdiyi bir dövrdə, məqam-

xarici aləmdə gördüyüm işin heç bir təsiri olmasın, daxili özümde qalsın. İşdən qayıdıb yaradıcılıqla məşğul olanda o zirehi çıxarırdım və başlayırdım yaradıcılıqla məşğul olmağa. Bu mənada mənə kənar aləmin təsiri olmayıb. Öz ab-havamı qoruya bilmişəm, öz missiyamı yerinə yetirməkdən ötrü zirehə bürünə bilmişəm. Ədəbiyyata bu günkü münasibətə, insanların daha çox şou biznesə, şou aləminə cəlb olunmasına səbəb televiziyanın hamının evinə təcavüz etməsi, hamıya təsir imkanına malik olmasıdır. Mən 30 ildir, bəlkə daha çoxdur televizora baxmıram. Çünki Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunda oxuyanda bizim dilçilikdən dərslər deyən İ.İ. Bezyazıncı adlı bir müəllimimiz var idi. Hələ o vaxt biza deyirdi ki, siz şairsiniz, yazıçısınız. İstəmirsiniz ki, bədbəxt olasınız, televiziya baxmayın, televiziya sizi aldadır. O vaxtan bu fikir mənim

aludə edibse insanlar ədəbiyyatla maraqlana bilmirlər. Nəinki ədəbiyyatla, çox şeylə maraqlana bilmirlər. Mən inanıram ki, gec-tez ədəbiyyat qələbə çalacaq. Nə qədər az oxunsada, kitabə münasibət zəif olsa da gec-tez ədəbiyyat öz yerini alacaq. Buna mənim şübhəm yoxdur. Müasir texnologiyaya əsasən ədəbi mənləri də artıq robotlar yaza biləcək. Nə qədər güclü olsa da insan ruhunun çirpintisini texnologiya verə bilməz. Mən buna inanmıram.

E.Q. - Fikrimcə çox maraqlı müsahibə alındı.

Z.S. - Düzünü desəm müsahibə vermək, özüm haqqında, yaradıcılığım haqqında danışmaq mənim sevmədiyim məqamdır. Amma Sizin kimi ciddi bir ədəbiyyat adamına müsahibə vermək çox xoş oldu.

E.Q. - Layihəməzdə iştirak etdiyiniz, müsahibəmiz olduğunuz üçün təşəkkür edirik.